Zesde Jaer. N° 52. Zaterdag, 31 December 1859.

DE POSTRYDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

De POSTRYDER verschynt eens per week 's zaterdags.
Men schryft in te Tongeren by de W^e J.-P. Collée, boekdrukker en uitgever van dit blad, groote markt, n° 20, en by alle postdirecteurs.
Alle toezending van brieven, annoncen, geld, enz., moet gefrankeerd zyn.

Het abonnement vooraf betaelbaer is bepaeld op 5 fr. per jaer.
» » » 3 fr. per half jaer.
Een blad afzonderlyk. . . . . 20 centimen.
De aenkondigingen, per drukregel. . . . . 15 »
De reklamen » . . . . . 25 »

By het zenden van aenkondigingen is eenieder verzocht duidelyk uit te drukken of dezelve in den POSTRYDER alleen, of wel ook in het fransch blad, le COURRIER DU LIMBOURG, moeten opgenomen worden. Deze laetste, voor verscheidene achtereenvolgende keeren gegeven genieten voordeeliger conditiën.

TONGEREN, DEN 31 DECEMBER.

Wat een wyze landbouwer al weten en doen moet en hoe hy het, ten goedkoopen pryze, leeren en weten zal?

1. Een landbouwer moet allerlei kennissen bezitten, en hy peinst het niet altyd ; hy peinst het dikwyls maer geheel weinig. Vooreerst, een landbouwer moet kunnen lezen om zyne belastingbiljetten, zyne kwytschriften, zyne pachtvoorwaerde, enz., alsmede om boeken en schriften, zyne stiel betreffende, na te zien en er den honing, — gelyk de bie, — uit te zuigen.

Daer zyn er die zeggen en meenen, dat er geene boeken over den landbouw van noode zyn : dat wil zeggen dat men van den landbouw niet mag spreken. want spreken en lezen is al ver het zelfde. Hoe is het toch mogelyk ? Is er wel eene kunst of wetenschap ter wereld waerover er niet gesproken, niet gedrukt wordt, of waervan er geene boeken bestaen ? Iedereen weet dat er boeken zyn over de cyferkunde, de landmeetkunde, de aerdrykskunde, de geneeskunde, de bouwkunst, over den koophandel, immers over alle kunsten en wetenschappen, tot over het kleermaken toe, en daer zoudeu geene boeken mogen zyn over den landbouw, die voor den mensch, de eerste, de belangrykste, de noodzakelykste, ver de moeijelykste en meest ingewikkelde aller kunsten is !

Maer, zal men zeggen : de landbouwer heeft geenen tyd om te lezen ; en ook, hy moet het niet kunnen !

Ik zeg dat hy tyd heeft, op de zon- en feestdagen, na de goddelyke diensten ; dat hy veel tyd heeft om te lezen, gedurende de lange wintersche avonden, en dat is tyd genoeg. Terwyl de geest werkt, rust het ligchaem ; niemand moet dat beter voelen dan de landbouwer, als hy rust en leest, denkt en overweegt : het is, zoo men ziet, voor hem een dobbel genot.

De landman moet, om met vrucht te lezen, de boekentael verstaen, zy verschilt immers met de gesproken tael. Dat de landbouwers de boeken- of geschreven tael niet of slecht verstaen, is wel eene groote oorzaek waerom zy weinig of niet om het lezen geven. Wat men niet kent bemint men niet.

2. De landbouwer moet kunnen schryven om boek te houden, om rekeningen, eenen jaerlykschen inventaris of *bilan*, brieven, kwytschriften te maken, en duizenderlei andere dingen. Maer, zal men zeggen, een boer is een boer, en hy moet zooveel verstand niet hebben. Dat zeg ik niet. Alle verstandige en oplettende nyveraer, koopman, enz,, houden boek, om op eene centiem na, te weten waer zy aen zyn, om te weten welke schade of winst zy doen. Is misschien de memorie van eenen boer langer, dan die van eenen winkelier of ontvanger ?

3. Twee zaken zyn alle menschen in het maetschappelyk leven hoogst nuttig, te weten : spreken en rekenen. Het spreken komt onophoudelyk te pas en het rekenen ook. Maer, zal men wederom zeggen, het is genoeg dat een boer rekenen kan, hy moet niet kunnen cyferen. Hierop antwoord ik : tusschen rekenen en cyferen is dit verschil : rekenen gaet zuiver uit met de memorie, en cyferen gaet met teekens te maken die de memorie verhelpen ; ten andere, een boer moet veeltyds rekeningen doen, welke uit het hoofd niet gaen. B. V. als hy zyn grondlast-biljet ontvangt, moet hy,—het *kadaster* raedplegende, — kunnen uitcyferen of het juist is, of er geene misslagen in zyn ; hy moet dikwyls berekeningen maken om de grootte zyner landeryen en veel meer andere dingen, te kennen, al hetwelk bezwaerlyk of niet uit het hoofdrekenen gaet. Nog eens gezeid, byna niets komt eenen landkouwer beter te pas dan het cyferen, omdat hy veel koopt, verkoopt, ontvangt en uitgeeft. Hy mag toch niet, goed kome het uit, ontvangen en uitgeven ! Trouwens, hy is door zyne ongeleerdheid maer al te dikwyls *gedupeerd* in de wereld !

4. Alle landbouwer moet kunnen landmeten, omdat hy dit in vele gevallen noodig heeft voor zyne bewerkingen, bemestingen, beplantingen, bezaeijingen, verkoopingen van vlas, aerdappelen, enz. Insgelyks voor het doen van pryzyën van gelabeurde, bemeste, beplante en bezaeide landen ; voor het schatten van kanten en bosschen ; voor het vinden der waerde van mesthoopen, van mest in putten, voor strooidakken, enz., enz. Ook om te ontdekken of hy juist, noch min noch meer, de grondlasten zyner eigene of in gebruik hebbende landeryen, betaelt. Hier ook zal men zeggen : een ander doet al die zaken voor den boer. Het is waer, maer, het is ten pryze van schoon geld, vriendekens. Ik zeg nog dat de boer dat moet weten en kunnen door zich zelven doen, juist omdat het zyne eigene zaken zyn. De laken- en lynwaedkoopers en andere die by mate en gewigte verkoopen, doen het ook zelve, en dat ook wel on dieswille dat het hunne eigen zaken zyn. Gaet by een lakenverkooper om eenige meters laken, hy zal toch naer den schoenmaker niet gaen om die te meten !

5. Een landbouwer moet kunnen schatten; het is daer zoo even by het landmeten gemeten gezeid. Is er toch iemand ter wereld beter geschikt om goede, juiste en regtveerdige schattingen en pryzyën van landen, van akkerbouw, van mesten en vetten, van planteryen, zaderyen, vruchten, enz., immers van alles wat den boerenstiel betreft. te doen dan een boer ? Het is juist de man die er geheele dagen in en mede werkt, die er zyn leven in begint, slyt en eindigt ! Is dat ook niet aerdig en jammer dat nog al menige landbouwer, als hy zynen akker gelabeurd, bemest, beplant en bezaeid heeft, dat hy zich blindeling en dikwyls door zyne ongeleerdheid aen anderen overlaet om er de weerde van te bepalen ?

6. Een landman moet de maten, gewigten en muntspeciën kennen en kunnen gebruiken. Het is immers by mate, gewigte en getalle dat hy waren koopt en verkoopt, Hy moet toch weten of hy gepaste maet ontvangt en geeft. Het is by gebrek van deze kennis, dat hy dikwyls geldsommen uitgeeft en ontvangt, zonder te weten of het wel of slecht, te weinig of te veel is.

Het zyn de wettige maten en gewigten welke de landbouwer moet kennen en gebruiken, enkelyk omdat ze alléén goed zyn, en dat de wet gebiedt die, ter uitsluiting van alle anderen, te gebruiken. Alwie de wet overtreedt stelt zich bloot de boeten en straffen daertoe staende, in te loopen.

7. De kennis der landelyke politie, de wetten en reglementen betrekkelyk tot den landbouw, of den boerenstiel, over het planten van hagen en boomen, over het koopen en verkoopen van beesten en vruchten ; over de pryzyën, straten en wegen, enz., zyn ook al dingskens welke een landbouwer behoort te kennen en te weten, immers om het gebodene te doen et het verbodene te laten. Is het waer of niet waer dat menig boer, omdat hy die voorschriften noch kent noch weet, dikwyls in doolstappen geraekt, misslagen begaet die hem vervolgens in den zuren appel doen byten, en diep in den geldzak doen schieten ? (*Wordt vervolgd.*)

Na eene schoone redevoering van M. B. Dumortier, heeft de Kamer woensdag een einde gesteld aen den redetwist die sedert veertien dagen duerde over de kiezingen van Leuven. Zy heeft met 58 stemmen tegen 42 en 3 onthoudingen de besluitselen der onderzoeks-kommissie aengenomen.

De kiezingen van Leuven zyn dus vernietigd.

Vervolgens is de Kamer tot den 17 january uiteen gescheiden.

By koninglyk besluit van den 26 december, is het kieskollegie van het arrondissement Leuven byeengeroepen tegen donderdag den 19 january aenstaende om tien ure 's morgens, ten einde over te gaen tot de kiezing van twee senateurs en vier volksvertegenwoordigers.

BRIEF VAN EEN ROTTERDAMSCHEN JOOD,

Vrywilliger by het Fransche leger in den Marok.

Aen zyne Moeder, op den *Schiedamschen Dyk*, te Rotterdam.

LIEVE GEZEGENDE MOEDER!

Ach zeg me toch, hoe as et komt dat iwe me nog geen antwoord op mijne missive hebt gestierd! Ik ben zoo in de wanhoop, en in de benauwdheid over je, als ik mal dacht te worden, en heb me reeds in de water willen gooijen, omdat ik meende as je dood waart; maar gelikkig lieve Moeder! hebben de andere Zwaven me beet gepakt, en me naer huijs gesleept, en gezegd: « Smous! verzuip je niet over je Memmele! as ze dood was zou ze 't wel aen je geschreven hebben ; maar ze zal je hadres niet weten. » Heb ik gedacht, je hebt gelijk, en ben heen gegaen en heb genomen de pen, om je te zeggen, as je boven op mijn missive bruikt te zetten, dit hadres :

Aen
MOZES LEVIE ZADOK
Zwaef bij de Invanterie te voet van Haffrika,
Franko. in de derde thent, as je van de Zee komt.

Ach lieve Moeder! je zult kommen sthaan te huilen as een klein kind, as je komt te hooren, hoe as 't er hier uitziet. Je zelt denken as we wonen in de Kazerne, en eeten de komiesbrood bij de heete kagchel, maar zoo waar zal ik leven, je hebt 't mis, mis heb je et!

Wij zitten in Thenten nog slechter as ik had, toen ik was Bossiesman, 't is alles Thenten wat je ziet. Nou mot je weten as de wind hier is beginnen te waaijen en het ie geslagen onze thenten aan stik en het ie genomen onze thenten en het ze gegooid, zoo hoog in de ligt, as ze meenden nooit weêr beneden te kommen; heb ik ze gekheken na, en heb ik gedacht: « God gaf, ze vlogen naer den *Schiedamschen Dyk*, naar myn lieve Moeder, om te maken toffe massematten, voor ze te verhieren aan de Kamp van Zeist, of aan de mensen op de khermis.

Nou kan je begrijpen hoe as die Spaenschen binnen kommen in de war te raken, nog erger as onze natie bij de verstrooijing van Jerisalem, zoodat de Hopper Hoffizier, het meenen van schrik in mekaer te vallen ; en het ie gekheken naar zyn hoffizieren, en de hoffizieren hebben gekheken naer hem, en hebben geroepen : « We willen naar huis! we hebben pijn in de lijf, en we hebben natte voeten, en we waaijen weg over de wind! » En zoo waer as ik leef, ze hadden gelijk, want het sneuwde en regende van den noggend tot den avond. Maar meen je als ze weg konden? neen zeg ik je; want op de Zee het de wind ook blieven te waaijen, en het gesmeten de schepen op de kist, en het ze laten zinken in de water, en het et gemaekt zoo koud als de Thermometer is kommen te staan op Nil.

Nah! het Spaansch leger staat ook op Nil; want ze hebben geen schoenen aan de voeten, en loopen op stroobossen ; buiten dat, hunne kapotjassen zyn geen dibbeltje 't stik meer waard, en — a-der-nooi! — ze eten Biefstik van paardenvleesch! heb je ooit zoo wat gezien!... Nou kan je denken as de mensen 't zoo hebben, hoe as 't de paarden hebben! Zoo mager as een hout! De paarden waar je van Rotterdam meê naer Schiedam komt te rijen, binnen er prinzen bij. Begrijp lieve Moeder! ik heb veerti; spaansche paerden zien staan te trekken voor één kanong het et kanon gezeid : « ik wil niet, » binnen de Vranzen gekommen met twee paarden en hebben die twee paarden voortgetrokken de veertig paarden met het kanon! kan je begrijpen wat de Vranzen een sterke natie binnen.

Als ik was de Spaanschen, ik vroeg met een om nieuwe paarden, en bonte jassen, die de koningin ze het beloofd, zoo als ik lieve Moeder, U ook gevraagd heb om een paar kwartjes — een gilden is ook goed — en een onc tabak, want ach! het is hier nog erger als in de woestijn, er vallen wel koegels maar geen Manna, en tabak is er in 't geheel niet.

Ik heb me het pleizier gemaakt, gezegende Moeder! om je hierbij te stieren myn portret, net zoo als ik hier alle dagen kom te zitten in de thent, en hoop as uwe me naast de schoorsteen op zult hangen.....

Je zult zeggen : « Jongen! hoe kom je daar aan? » Ik wil 't je zeggen. Myn kameraad het gezeid : « ik zal je teekenen, » heb ik hem gegeven een half komiesbrood, en geroepen « goed! » en heb gedacht ik zal 't stieren aen mijn lieve Moeder, dan kan ze khijken aen mijn beeld, als ik niet weerom kom na de Schiedamsche Dijk, want de mensen sterven hier as honden.

We hebben 't wel beter als de Spaanschen, we hebben dikke jassen en krijgen eten, maar ach, God bewaar alle mensen voor de Mooren! Ze phieken je, of slagen je op den